

է այն զօրութեան, որ Աւետարանի Հաւատքն ու խաչին կհանքն է. զօրութիւն՝ որո՞վ միայն կարելի է բացատրել քրիստոնէական լարողականի մեծ դիւցազուններուն նկարագիրը:

«Ըստ Աստուծոյ» տրամութիւնը դարձնոցն է ճշմարիտ առաքինութեանց:

Անհրաժեշտ է Եկեղեցւոյ պատմութիւնը գիտնալ եւ քրիստոնեայ ժողովուրդներուն կհանքին ներքին ծաղիքնուն ծանօթ ըլլալ փոքր ի շատէ՝ հասկնալու համար զայն:

Թ. Ե. Կ.

ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՆՇԱՆՆԵՐԸ

(Նալլեբացի Կիրակի)

(Պապ. Զ. 14-18)

Հին ատեն, ինչպէս այժմ եւս կիսա-կիրթ երկիրներու մէջ, գերիններ իրենց մարմինին վրայ նշաններ կ'ունենային. անոնցմէ կը հասկցուէր թէ ո՞վ էր իրենց տէրը: Նախապատմական ժամանակներուն, այդ նշանները ընդհանրապէս երաշխակներ էին կամ արուցքի մնացորդներ, չէկ երկաթով մորթին վրայ բացուած վէրքի սպիւնի: Սովորութիւնը զանոնք հետզհետէ փոխեց ներկով կամ կաղապարով գծուած գիրի կամ պատկերային ձեւերու, որոնք կը ցուցնէին զինուորի մը ո՞ր զօրաբաժինին կամ հաւատացեալի մը ի՞նչ դից կամ դիւցունի պատկանիւնը, ինչպէս ցարդ կը տեսնուէր Հնդկներուն մէջ: Հերոդոտոս կը պատմէ թէ մենեաններուն ծառայողներն իրենց որոշիչ նշանները ունէին իրենց մարմինին վրայ:

Կերպով մը այդ սովորութեան ակնարակելով է կարծես որ Առաքեալը Գաղատացւոց թուղթին այս հատուածին մէջ կ'ըսէ թէ այսուհետեւ ոչ ոք ա՛յլ թող չկասկածի իր Քրիստոսի ճշմարիտ ծառան լինելուն մասին: Անկէ՛ իր կախումին, Անոր՝ իր հաւատարմութեան նշանները իր մարմինին վրայ ունի ինքը. «Ձալբարանք» բառը զոր հայերէնը ունի այդ խօսքին մէջ փոխան

«նշան» բառին, թարգմանութիւնն է յուսարէն στίγματα ձայնին, որ, իսկապէս կը նշանակէ վէրքի հետք, սպիւ: Զայն գործածելով, Առաքեալին դիտումն էր անշուշտ իր՝ Քրիստոսի զերին եղած լինելուն, այսինքն Աւետարանին անկեղծօրէն ծառայած ըլլալուն իբրեւ վկայ ցուցնել մարմնական տաժանքի այն հետքերը զորս ստացեր էր իր առաքելական գործունէութեան ընթացքին կրած այն տառապանքներուն մէջ, որոնց ինքն իսկ կ'ակնարկէ ալուր (Բ. Կորնթ. ԺԱ. 23 հն.):

Կատարեալպէս չենք գիտեր անշուշտ թէ ի՛նչ էին այդ նշանները, տանջանքի մը կսկծանքով իր մարմինին վրայ սպառնացած վէրքերու այդ հետքերը: Դիտենք սակայն թէ յաւիտեանական սուրբ մտատեւ պարի մը ուղղուած իր հոգին, որ մինչեւ իր վերջին շունչը եռեւեփեցաւ իր մարմինին մէջ՝ ներքին հրայրքի մը անգիմագորելի տազնապուռնիւրով ի՛նչպէս այնքան նշանաւոր դարձուց զինքը իբրեւ մեծագոյն Առաքեալը քրիստոնէութեան, և իբրեւ մէկը, որ, առանց տեսած ըլլալու ոչ խաչը և ոչ խաչեալը, բովանդակ իր քրիստոնէական գործունէութեան միջոցին ու եւ ուրիշէ մը աւելի տպաւորուած մնաց միշտ մէկին խորհուրդով և միւսին կեանքով ու գործով միանգամայն:

Ուրիշ կերպ չէր կրնար ըլլալ արդարեւ. կեանքին մէկ օրէնքն է ատրկա, երբ սրտի տէր և իր կոչումին ըմբռնումն ունեցող մէկը հոգեին կը նուիրուի անձի մը կամ զաղափարի մը, անոր սէրը հրայրք կ'ըլլայ իր մէջ, իր վրայ և իր ապրումներուն մէջ զայն կը պատկերացնէ միշտ. իր ուսուցիչին պաշտանքը ունեցող աշակերտը իր ձայնին մէջ անոր շնոր, իր ոճին մէջ անոր գիծը, և իր մտածումներուն մէջ անոր խորհուրդը եղանակն է որ կը վերադարձնուի ինչորոյ մը կամ գործի մը մտածումովը համագրաւուած մարդը այդ խնդրոյն կամ գործին տեսիլներէն իր մէջ ծնած բերկրանքը կամ տաժանքն է որ կ'արտադրէ ամէն վայրկեան: Իսկ երբ Քրիստոս է այդ անձը, ու քրիստոնէութիւնը՝ այն զաղափարը որ իրենց կը քաշեն սերտերը, անտեղիտով է բուրբանուէր. յաւուրմ. եւ, ի հետեւանս այդ յարումին, անվրէպ է Քրիստոսի եւ Քրիստոնէութեան

յատկանիշներուն՝ նշաններուն երեւումը այդ վերջիններուն վրայ և իրենց կեանքին մէջ:

Ոչ միայն Պօղոսի, այլ նաև ամէն նրումայիս քրիստոնեայի պարտականութիւնն է ուրեմն կարենալ ըսել. «Ես զջարչարանս Քրիստոսի ի մարմնի իմում կրեմ»: ու մը-խիթարուիլ՝ Քրիստոսի կամ Քրիստոնէութեան կրուած, այսինքն, Աստուծոյ թագաւորութեան երկրի վրայ տարածման համար յանձն առնուած հոգեբու և անձկութեանց վիշտերու, տառապանքներու և տանջանքներու, ֆիզիզական և հոգեկան տուգայտանքներու, զրկանքներու եւ հալածանքներու, բարեկամներէ և թշնամիներէ, օտարներէ և իւրայիններէ իրենց վրայ խուժուած և կուտուած նեղութեանց արդիւնքներով, որոնք Քրիստոսի հոգւոյն նշաններն են իւրապէս եւ քրիստոնէական բարոյականով ներշնչուած նկարագիրի մը կազմութեան անհրաժեշտ պայմանները:

Ներկայիս, ճարտարական հետապնդութեանց և ընկերային սկզբունքներու անհամաձայն բռնազորածման այս դարուն, երբ մարդիկ նշանաւոր հանդիսանալու համար իրենց ունի ու ուժը անդադրում կը տանջեն բոլորովին տարբեր ուղղութեանց վրայ, ի՞նչ գերմարդկային ճիգերու պէտք կայ արդարեւ որպէսզի այդ հոգին եւ այդ բարոյականը չզգալին մղելէ մեծ սիրտերը և հզօր կամքերը՝ զոհողութեան այսինքն «չար-չարանք»ի ճամրով միայն երթալու ճշմարտութեան, այսինքն Աստուծոյ սիրոյն, ապացուցանելով զայն՝ մարդկութեան բարւոյն, աշխարհի խաղաղութեան եւ տիեզերական եղբայրութեան համար խորապէս զգացուած կենդանի սիրով մը:

Թ. Ե. Գ.

ՔՐԻՍՏՈՍԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԵՒ

ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ

Բ. ԿՈՐՆԹ. ԹՈՒՂԹԻՆ ՄԷՋ(*)

Պօղոս Առաքեալի գրած Թուղթերուն մէջ, մասնաւորաբար անոնք որ մեզի հասած են, կարեւոր տեղ մը կը զբաւէ երկրորդ Կորնթ. Թուղթը: Կորնթոսի եկեղեցին Պօղոսի ստեղծագործութիւններուն ամենէն գեղեցիկներէն մին է, ինչպէս ինք ալ կը գրէ Ա. Կորնթ. Դ. 15 համարին մէջ: Յունաստանի մէջ տիրող քաղաքական պայքարի ոգին, որ կը յուզէր այդ շրջանի յունական բոլոր ոստանները, կ'անդրադառնար նաեւ քրիստոնէական եկեղեցիէն ներս: Յունական ռամկավարութեան քաղցկեղն էր որ կը ճարակէր քրիստոնէական համայնքին մէջ: Ասկէ զատ, Կորնթոս որ Ատտիկեան նահանգին թագուհին էր, 146ին Ն. Ք. կործանուելէ յետոյ Հռոմ մայեցի Mummus կուսակալին կողմէ, մօտ դար մը ետք վերաշինուեցաւ Յուլիոս կեսարի կողմէ եւ իր բնական դիրքին պատճառաւ՝ Յունաստանի և Պէլոպոնէսի միջեւ գտնուելով, եղաւ Յունաստանի տնտեսական, քաղաքական եւ մշակութային կարեւոր կենդանիներէն մին: Այդ շրջանին այս քաղաքը ապականութեան, զգայապաշտութեան և սկեպտականութեան տիղմին մէջ ինկած էր. անկարգ ապրիլ կը եռանակէր Կորնթոսի կեանքով ապրիլ: Այս քաղաքին ապականութեան տարտամ առձագանգը կը գտնենք նաեւ Հեթանոս մատենագիրներու մօտ, ընդհանուր այս ապականութեան մէջ, համեմատաբար աւելի մաքուր կենցաղ մը ունէին քրիստոնեաները. ու այս պատճառով է որ Կորնթացւոց Թուղթերուն մէջ երկրորդական գիծի կուգայ դաւանաբանական տարբը և աւելի աչքի կը զարնէ բարոյական և անձնական տարբը:

Հետեաբար, Կորնթացւոց Բ: Թուղթին մէջ, վարդապետական (didactique) տարբը

(*) Հատուած մը յօդուածագիր վարդապետի ներդապետական աւարտաճառէն (thèse):